

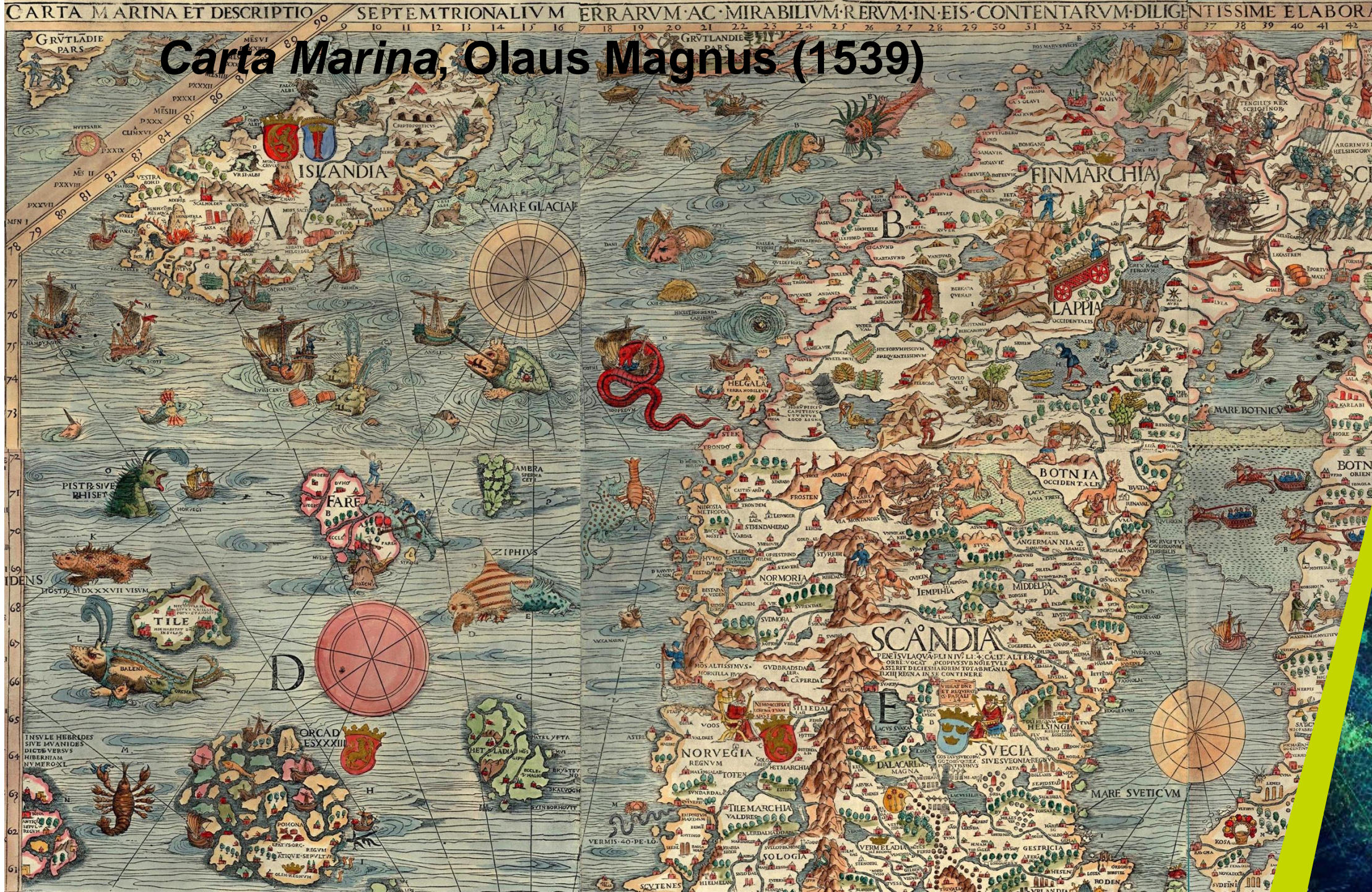
Natursyn, folktro och biologisk mångfald: Om vårt förhållande till naturen

Håkan Tunón

*SLU Centrum för biologisk mångfald
Sveriges lantbruksuniversitet*

Carta Marina, Olaus Magnus (1539)

MYTHICAL BEASTS OF SCOTLAND

MYTHICAL BEASTS OF SCANDINAVIA

Gutt på hvit hest, Theodor Kittelsen
(perioden 1890–1909)

Den lille havfrun,
Edvard Eriksen (1913)

Sälkvinnan (Kópakonan),
Hans Pauli Olsen (2014)

Sjöjungfru, Elisabeth Jerichau
Baumann (1873)

Nereiderna, Gaston Bussière (1927)

[Transkribera Sägerkartan](#)

[Instruktioner Sägerkartan](#)

[Om Sägerkartan](#)

Sök

Kategorier: Vattenväsen

Döden och de döda

Den vilda jakten

Skogsväsen

Vattenväsen

Bergväsen

Tomtar

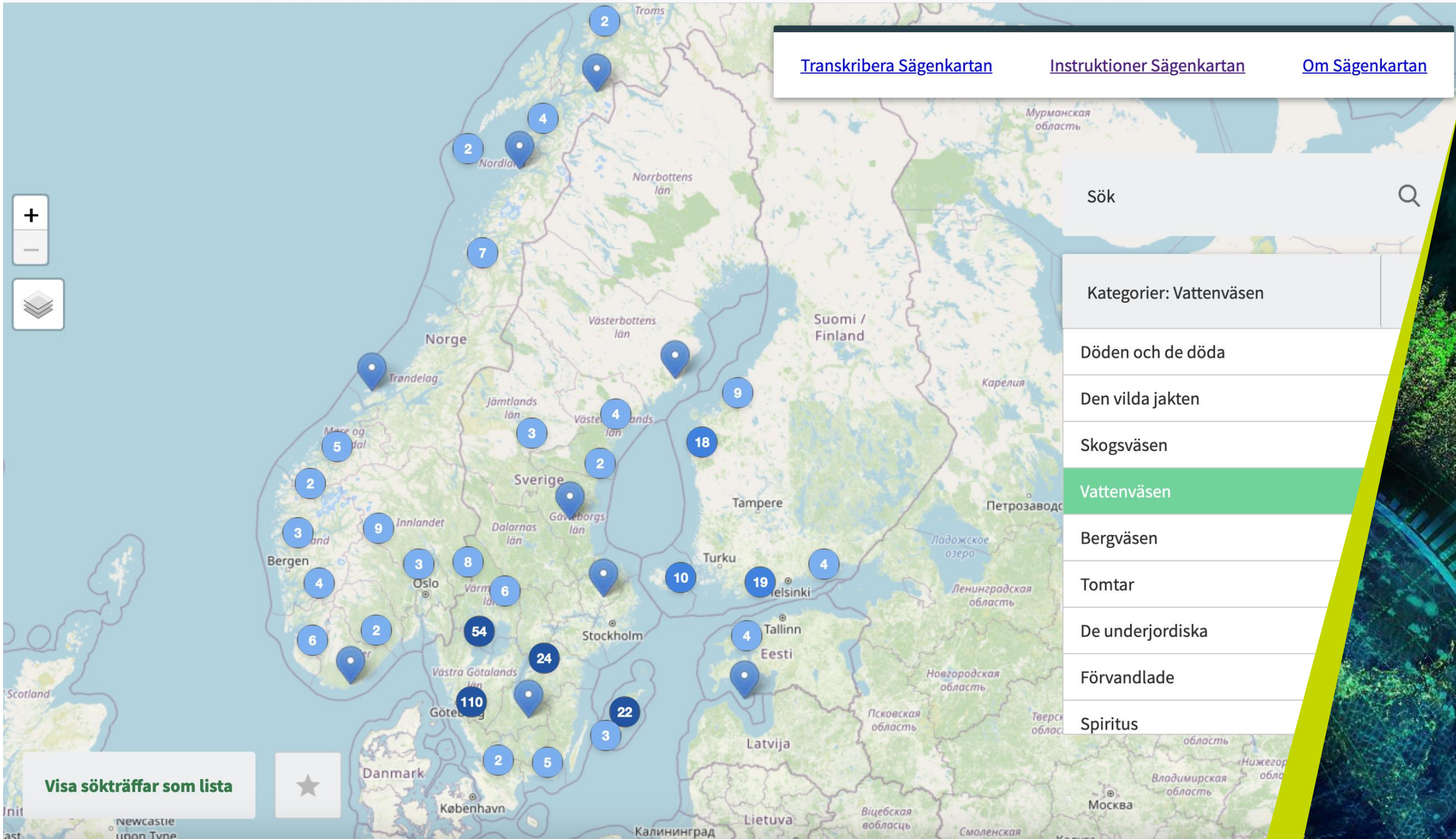
De underjordiska

Förvandlade

Spiritus

Visa sökträffar som lista

Havsfrun

- *Ett fattigt »fålk», som bodde i skogen, hade en son. Denne gick ofta till stranden att fiska, och stundom hade han sin flöjt med sig, det enda han egde. En dag, då han satt och blåste det bästa han kunde, syntes i vattnet vid stranden en skön jungfru: hennes hår var fullsatt med perlor och på fingrarna hade hon granna ringar — ack, hvad hon var skön!*

P.A. Säve, 1959: Gotländska sägner.

Skeppsrådet

- Det har hänt för fartygen, att det har börjat på reva och leva i seglen, och då har det blivit storm. Det har varit rå (som varslat). Far min han var skeppsbyggmästare i Sikeå och han tala om att om det var så att fartyget inte var färdigt och det blev bråttom, så arbetade det medan de var inne och åt. Det var också rå.

Ella Odstedt, 2004: Norrländsk folktradition. s. 104

Natursyn?

Vad är egentligen religion?

Andlighet?

Vörndnad?

Fascination?

Glädje?

Lugn?

Tillfredsställelse?

Samhörighet?

Ekosystemtjänster => naturnyttor? (nature's contribution to people)

Ur Millennium Ecosystem
Assessment (2005)

Producerande

- mat
- färskvatten
- bränslen
- virke & fibrer
- genetiska resurser
- biokemikalier

Reglerande

- klimatreglering
- reglering av sjukdomar
- minskning av över-
svämningar
- pollinering
- fröspridning

Kulturella

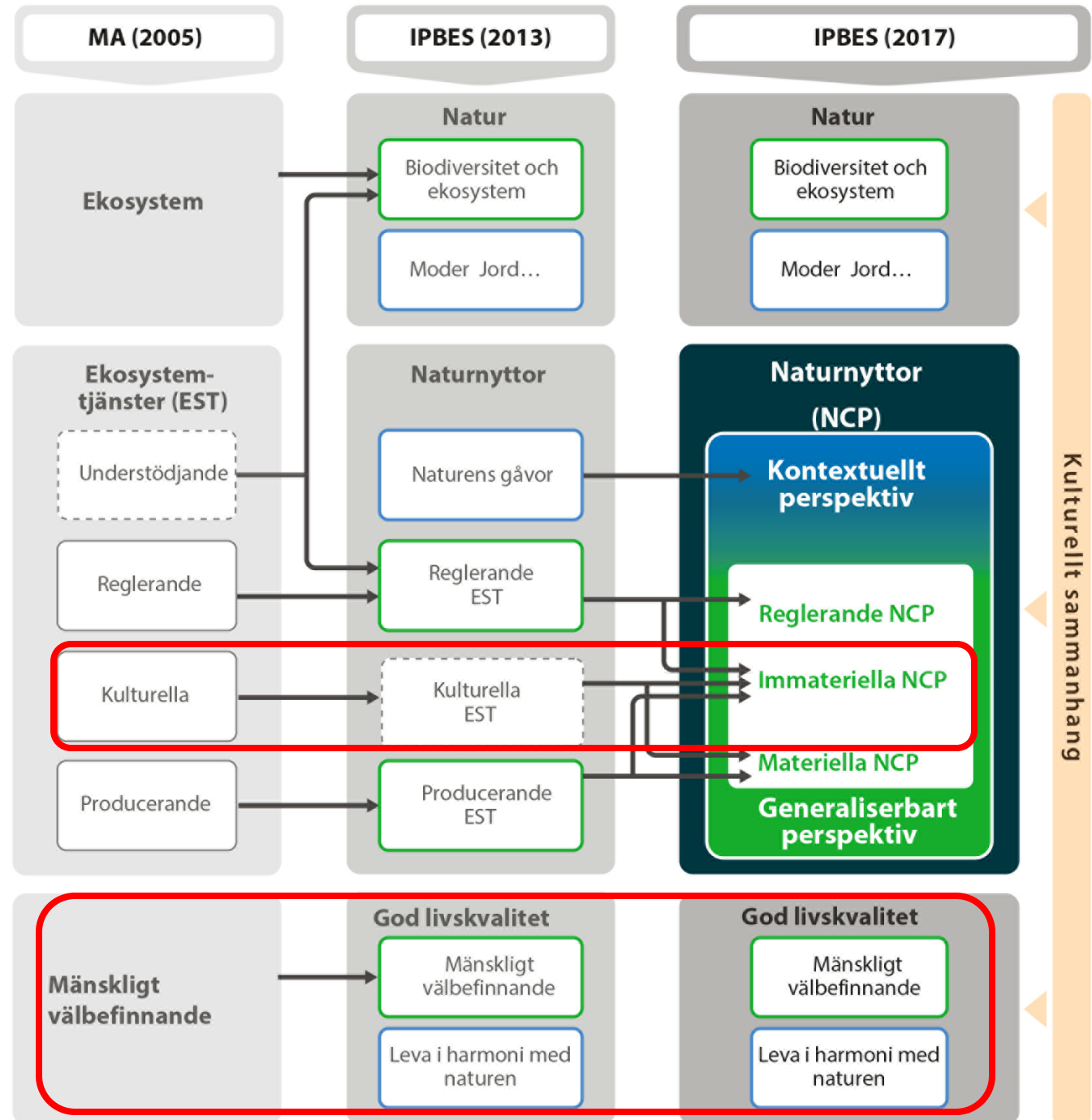
- andliga värden
- rekreationella värden
- estetiska värden
- pedagogiska värden
- inspiration

Understödjande (tjänster nödvändiga för andra tjänster)

- upprätthållande av jordens bördigheter
- fotosyntes
- näringscirkulation
- vattencirkulation
- erosionskontroll
- nedbrytning av avfall

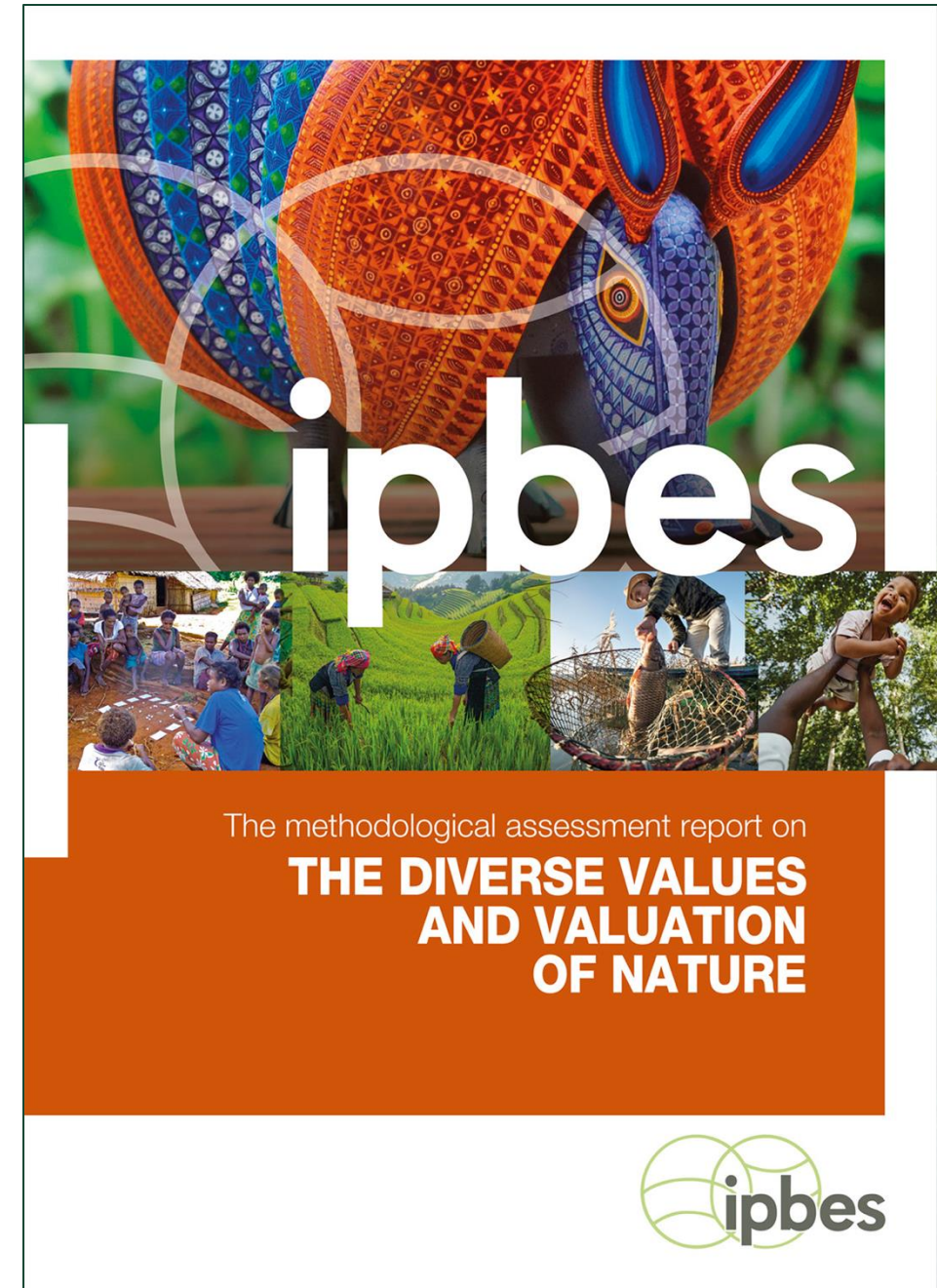
Ekosystemtjänster => n (nature's contribution to

Utvecklingen av begreppet naturnyttor från 2005-års ekosystemtjänster. Målet var att begreppet skulle bli mindre antropocentriskt.

Värderingar för hållbar utveckling

”The assessment of the diverse values and valuation of nature of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services (IPBES) **provides guidance to navigate pathways for reconciling people’s good quality of life with life on Earth and advancing the intertwined economic, social and environmental dimensions of sustainable development** in a balanced manner.” (Ipbcs, SPM, 2022, s. 10)

Natursyner enligt IPBES (SPM 2022, s. 18)

People

- *living from nature*
- *living with nature*
- *living in nature*
- *living as nature*

Natursyner enligt IPBES (SPM 2022, s. 18)

People

- *living from nature* – a river is valued for the fish it provides for consumption
- *living with nature* – fish in a river are seen as having a right independently
- *living in nature* – the landscape contributes to people's sense of place / identity.
- *living as nature* – a river is valued as sacred or family because it supports relations of kinship and interdependence

1. Antropocentrism:

Människan står i centrum för värde och betydelse, och naturen ses som värdefull primärt på grund av dess nytta för människan.

2. Biocentrism:

Biocentrism tilldelar inneboende värde åt alla levande varelser och ser allt liv som haft inneboende värde.

3. Ekocentrism:

Detta perspektiv utvidgar värdet till ekosystem som helhet och betonar samspelet mellan alla levande och icke-levande element.

4. Djup ekologi:

Djup ekologi går bortom människocentriska synsätt och förespråkar en radikal förändring i medvetandet, och främjar idén att allt liv har ett värde oberoende av dess nytta för människor.

5. Ekofeminism:

Ekofeminism utforskar de sammankopplade förtrycken av kvinnor och naturen och betonar ofta behovet av att adressera båda samtidigt.

6. Kulturella och ursprungsbefolkningars perspektiv:

Många urfolk har unika perspektiv på naturen och betraktar den ofta som helig, och betonar en djup andlig koppling mellan människa och natur.

7. Utilitarism:

Detta perspektiv bedömer naturens värde baserat på dess användbarhet för att uppnå mänskligt välbefinnande eller lycka.

8. Estetiska värden:

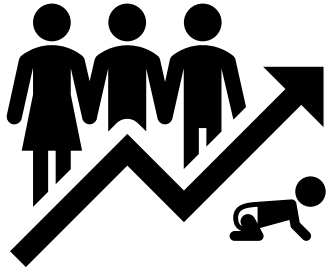
Att uppskatta naturen för dess skönhet, unikheter och estetiska egenskaper.

Ekofeminism

Urfolksperspektiv

Antropocentrism

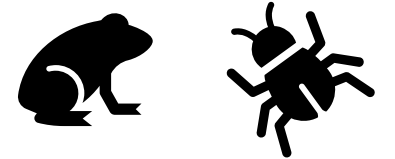
Djup ekologi

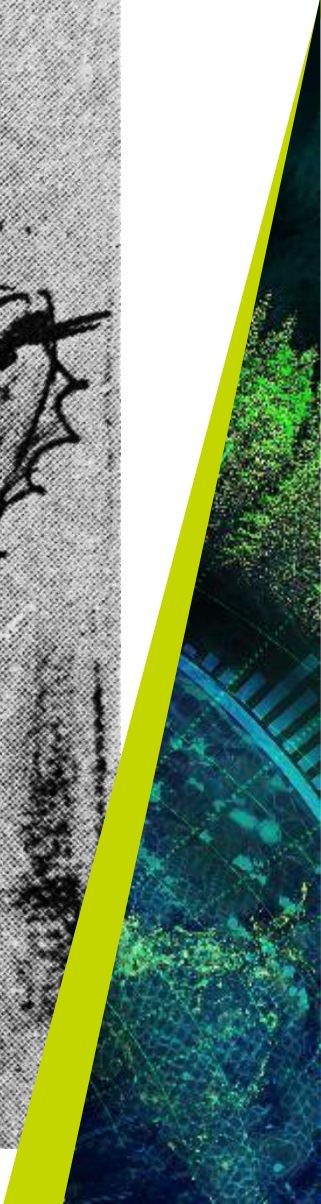
Estetik

Utilitarism

Biocentrism

Ekocentrism

Tack för uppmärksamheten!

Kontaktuppgifter

Håkan Tunón

SLU Centrum för biologisk mångfald, Uppsala

Hakan.tunon@slu.se

070-361 50 10